

§ 10.

Justerades protokollsutdrag rörande de i detta sammanträde fattade beslut.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
II. Husberg.

Onsdagen den 15 April.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 8 i denna månad.

§ 2.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 23, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande föreskrifter rörande förvaltningen af ommyndigs egendom.

1:sta punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

2:dra punkten.

Härvid anförde:

Herr J. P. Nilsson: Jag vill endast anhålla att med några få ord till protokollet tillkännagifva orsaken, hvarför jag väckte denna motion. Det har nemligen visat sig, att de för närvarande stadgade kontroll å förmyndares förvaltning ej äro tillräckligt betryggande, utan myndlingarne ofta till följd af förmyndarnes oredlighet och bristande vederhäftighet förlora sin egendom, hvarföre det är af den största vigt att åtminstone någon del af tillgångarne ställes utom förmyndarens för-

fogande. Jag har därför föreslagit, att en tiondedel af myndlingens behållna egendom skulle, till betryggande af hans framtida bergning, insättas i någon ränte- och kapitalförsäkringsanstalt; och jag vågar tro, att det icke kan bestridas, att en sådan åtgärd vore ändamålsenlig. Ty hvad göres väl nu för att skydda myndlingens rätt mot förmyndaren? Jag har mig specielt bekant, att förmyndare hos häradsrätten begärt tillstånd att göra dylika insättningar, men fått till svar att häradsrätten ej hade med den saken att göra, att den ej hörde till dess befogenhet. Min uppfattning af vigten och nyttan af ett stadgande i den af mig antydda riktningen är helt olika mot Utskottets. Min övertygelse är att, om en del af myndlingarnes medel insattes i någon ränte- och kapitalförsäkringsanstalt, enligt de grunder jag föreslagit, och de omyndige lärde sig att inse hvilken fördel de hade af dylika insättningar, så skulle myndlingarne, äfven efter uppnådd myndig ålder, låta dem kvarstå i anstalten och sålunda på ålderdomen se sig skyddade mot nöd och brist. Utskottet deremot anser, att genom den af mig föreslagna åtgärden den anmärkta olägenheten endast i obetydlig mån skulle blifva afhjelpat och anser frågans lösning i enlighet med Riksdagens skrifvelse den 13 Maj 1869 vara att föredraga. Huruvida Utskottet härutinnan har rätt eller ej, tilltror jag mig icke att afgöra, utan vill endast erinra, att det snart är fem år sedan nämnda underdåniga skrifvelse afgick till Kongl. Maj:t, utan att detsamma ännu föranledt något förslag till lag i ämnet. Jag har emellertid för närvarande intet yrkande att göra, utan har endast velat i korthet redogöra för skälen till mitt förslag.

Herr Sven Andreasson: Den nu föreliggande frågan anser jag vara af synnerligen stor vikt och beklagar, att Regeringen, trots Riksdagens skrifvelse år 1869, icke inkommit med något förslag till en mera betryggande förvaltning af omyndiges medel, än den närvarande. Jag har vid 1871 och 1872 årens riksdag väckt motioner i detta ämne; men 1871 års Lag-Utskott behandlade icke den då väckta motionen och 1872 års framlade ett förslag i ett aldeles motsatt syfte mot hvad jag föreslagit. Lag-Utskottet tillstyrkte nemligen år 1872, i strid mot motionen, enligt hvilken kontrollen skulle läggas mera i kommunernas hand, att kontrollen öfver förvaltningen af den omyndiges egendom skulle, i ännu högre grad än nu är förhållandet, öfverlemnas åt domarne och att förmyndare skulle kunna, utan dess hörande, af domaren så väl tillsättas, som afsättas, ett förslag, som af Riksdagen icke kunde antagas. Lag-Utskottet synes ej heller vara benäget för frågans lösning, enär Utskottet, hvarken år 1872 eller i år, tillstyrkt någon ändring uti denna lag, i enlighet med hvad af motionärerne blifvit föreslaget. Den motivering Utskottet nu använt för sin afstyrkande hemställan, kan jag ej gilla. Utskottet säger: "Detta ärende är ännu beroende på åtgärd af Kongl. Maj:t. Vid sådant förhållande och då frågans lösning i enlighet med Riksdagens berörda skrifvelse torde vara att föredraga framför den af motionären föreslagna åtgärd, hvarigenom anmärkta olägenheten endast i en obetydlig mån blefve afhjelpat, ser Utskottet sig föranlåtet hemställa" etc. Utskottet anser således, att Riksdagen skall vara mera belåten med att vänta ännu längre på ett förslag från Kongl. Maj:t i an-

ledning af den för fem år sedan till honom aflåtna underdåniga skrifvelsen än att sjelf för sin del besluta om någon eller några förbättringar i hvad som finnes. Ett sådant sätt att gifva svar på en motion finner jag för min del icke lämpligt.

Jag vill icke göra något yrkande, men har icke ansett mig kunna låta frågan passera, utan att derom yttra mig, enär hon är af så stor vikt, och hoppas att något förslag till hennes lösning nästa riksdag måtte framkomma.

Grefve Sparre: Jag anser mig blott behöfva upplysa, att det förslag, hvarom nu är fråga, eller Herr J. P. Nilssons motion, att det skulle åläggas förmyndare att insätta en tiondedel af myndlingens behållna egen- dom i ränte- och kapitalförsäkringsanstalt, är en så speciel lag, att Lag-Utskottet väl icke gerna kunnat tillstyrka detsamma, i synnerhet då en mera genomgripande förändring af lagstiftningen angående förmyndares förvaltning varit ifrågasatt. Lag-Utskottet har af detta skäl afstyrkt motionen. Frågan är onekligen ganska viktig, men beror, såsom Utskottet erinrat, på Kongl. Maj:ts pröfning, till följd af den derom från Riksdagen till honom aflåtna underdåniga skrifvelse. Vid sådant förhållande tror jag icke, att det kan läggas Lag-Utskottet till last, att Utskottet ej ansett detta speciela förslag böra till någon åtgärd från Riksdagens sida för- anleda.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

I afseende på *3:dje punkten* yttrade:

Herr Hjelm: Jag är motionären tack skyldig, därför att han befriat mig från att behöfva väcka en motion i aldeles samma syftning som den nu föreliggande, öfver hvilken Lag-Utskottet i nu förevarande punkt yttrat sig afstyrkande. Jag hade nemligen före min ankomst hit till Riksdagen blifvit allvarligt uppmanad af mina kommittenter och äfven af personer, bosatte utom kommittenskapet, att i år väcka en dylik motion, men då Herr Pehr Nilsson framkom först med sitt förslag, så ville jag icke besvara med en motion till i aldeles enahanda riktning. Motionärens förslag torde visserligen icke hafva så stor betydelse för mera befolkade kommuner med mindre areal, men i aflägsnare, glesare bebyggda orter af större areal är det verkligen för en förmyndare, som till myndling har en person, som icke eger några tillgångar, och som sålunda icke kan beräkna sig någon ersättning för sin möda, rätt ofta förenadt med stort besvär att afgifva de nu föreskrifna årliga berättelserna, oaktadt dessa vid sådant förhållande inskränka sig till den uppgiften att myndlingen ej eger någonting; han måste nemligen först resa en lång väg till gode männen, som skola granska förmyndareräkningen och sedermera aflemna den till häradsrätten. Lag-Utskottet har nu afstyrkt denna beaktansvärda motion hufvudsakligen af det skäl, att så kvalificerade myndlingar, om hvilka det här är fråga, möjligen skulle kunna genom arf eller

eller gifva komma i besittning af tillgångar; men om så skulle inträffa, så finnes väl icke något hinder för förmyndaren att derefter börja den årliga redovisningen för gode männen och domstolen. Förmyndaren är enligt gällande lag nu icke skyldig att afgifva någon räkenskap för förvaltningen af myndlingens egenlom, förr än han fått denna om hand; och förhållandet i den af Utskottet supponerade händelsen blefve naturligtvis detsamma, förmyndarens redovisningsskyldighet kommer ej att inträda förr än han mottagit någon egendom att förvalta. Att deremot, såsom förhållandet nu är, förmyndare, hvilkas myndlingar sakna alla tillgångar, årligen skola besväras med redovisningsskyldighet, blott därför att det kan inträffa, att myndlingen under tiden får någon tillgång, anser jag, i likhet med befolkningen i min hemort, såsom ett *gagnlöst besvär*. Utskottet säger vidare, att ett förslag till en mera genomgripande lagförändring rörande förvaltningen af omyndiges medel lärer vara att på grund af Riksdagens underdåniga skrivelse i frågan den 13 Maj 1869 från Regeringen förvänta, hvarföre det icke vore lämpligt att inlåta sig på den af motionären föreslagna förändringen; men jag tror icke att i denna skrivelse, förutsatt att densamma verkligen skulle föranleda något förslag från regeringens sida, hvilket *med allt skäl* synes kunna betvivlas, då den ännu icke efter fem års förlopp medfört något resultat, omförmäles någon önskan i sådan syftning, motionen innehåller, åtminstone kan jag icke erinra mig, att så är förhållandet. Att nu framställa något yrkande om återremiss till Lag-Utskottet, tror jag dock ej skulle tjena till något, utan inskränker jag mig för närvarande till uttalande af den förhoppning, att en motion af samma syfte nästa riksdag ånyo skall blifva väckt af Herr Pehr Pehrsson och då röna en bättre framgång.

Herr Sven Andreasson: Jag har den uppfattning af Lag-Utskottets hemställan i denna punkt, att Utskottet borde hafva kunnat komma till det resultatet, att, om myndling, som förut saknat all tillgång, ärfv eller förvärfvt något, förmyndaren borde vara skyldig att efter den tid, då detta inträffat, årligen redovisa för sin förvaltning, men till dess vara från en sådan redogörelse befriad, sedan han en gång hos granskningsmän och domaren visat att ej någon tillgång finnes. Att förmyndaren det ena året efter det andra måste redovisa, der ingenting finnes att redovisa för, synes mig vara alldeles onödigt. I min tanke vore det, som sagdt, alldeles tillräckligt, om förmyndaren redovisade, först då han finge något att redovisa för. Man kan visserligen invända, att domaren icke kan veta, när detta inträffar, men myndlingens anhöriga, kommunalnämnd med flera torde nog derom lemna upplysning. Jag anser således att punkten bör återremitteras till Utskottet, på det Utskottet må blifva satt i tillfälle att framställa ett förslag i sådan syftning, och anhåller hos Herr Talmannen om proposition på detta yrkande.

Vidare anfördes icke. Under öfverläggningen hade endast yrkats återremiss; emellertid gaf Herr Talmannen först proposition på bifall till Utskottets förslag samt derefter på nyssberörda yrkande. Den förra af dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja, i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

§ 3.

Till afgörande förekom Lag-Utskottets utlåtande N:o 24, i anledning af väckt motion om vatten och bröd-straffets afskaffande.

Efter föredragning af *1:sta punkten* begärdes ordet af

Grefve Sparre, som yttrade: Här är återigen fråga om en af dessa underdåniga skrivelser, som Riksdagen icke så sällan, lättsinnigt nog, vill jag säga, affärdar till Kongl. Maj:t, utan att hafva så fullkomligt reda på hvad man begär. Hvad här afses är nemligen att i stället för fängelse vid vatten och bröd såsom förvandlingsstraff införa arbetstvång. Om det vore nog med att endast uttala en allmän fras, så skulle förslaget kunna få passera, men innan man beslutar sig därför, måste man veta hvad man i sjelfva verket afser. Vill man åter införa de gamla korrektionsinrättningarna, gemensamhetsfängelserna med deras förderfliga inflytande? Nej, det vill man sannerligen ej; men det är likväl detta, Lag-Utskottet afser med de här omtalade arbetsinrättningarna. Jag tror att, sedan svenska staten med så ofantliga kostnader arbetat på cellsystemets införande och vi lyckligtvis kommit derhän, att cellstraffet i allmänhet tillämpas och dess verkningar gemenligen varit mycket goda, så böra vi icke lättsinnigt kasta bort detta system. Och det är i synnerhet just för dem, som under kortare tider insättas i häkte, som cellsystemet är nödvändigt. Jag tror således, att en sådan skrivelse som den här föreslagna är i alla afseenden olämplig, står i töga öfverensstämmelse med de principer, som äro för cellsystemet antagna, och bör förkastas. Vill man göra något för borttagandet af vatten och bröd-straffet, så bör man gå i den af mig i reservationen antydda riktningen, att bestämma enkelt fängelse såsom förvandlingsstraff för de mindre bötesbeloppen, t. ex. under 15 R:dr, och bibehålla vatten och bröd-straffet såsom förvandlingsstraff för de högre böterna. Den utvägen är i min tanke praktisk, den af Lag-Utskottet nu ifrågasatta deremot ur alla synpunkter förkastlig. Hvar och en, som känner vår gamla lag, vet att i mer än hundra år den satsen drifvits, att i vissa fall böter skulle kunna aftjenas med arbete, men han vet också att den aldrig har blifvit tillämpad. Det är vidare stadgadt i fattigvårdsförordningen, att fattighjon kunna användas till arbete; men icke ens detta stadgande har ledt till någon påföljd. Alldeles detsamma skulle förhållandet komma att blifva äfven i nu förevarande fall. Jag måste således för min del anhålla om afslag å Utskottets hemställan; men vill Kammarerna göra något för vatten- och brödstraffets afskaffande, så begär jag återremiss i den syftning, hvori min reservation går.

Herr Lars Ersson i Wik: Hvad beträffar den nu föredragna punkten, har jag just icke synnerligen mycket att derom säga; men jag har trott att mitt förslag: "att Riksdagen för sin del måtte besluta upphörandet af vatten och bröd-straffet från och med ingången af år 1875, samt att i dess ställe skall sättas enkelt fängelsestraff enligt den förvandlingsgrund

som föreslås i 1871 års Lag-Utskotts betänkande N:o 8,“ skulle vara bättre än Utskottets. Den af Utskottet föreslagna underdåniga skrifvelsen till Kongl. Maj:t anser jag för min del alldeles icke på sin plats. Utskottet hemställer nemligen, att Riksdagen skall hos Kongl. Maj:t anhålla om utredning af frågan; men mig vill det synas, som kunde frågan med skäl antagas vara utredd, sedan den i så många år stått på dagordningen och diskuterats, så framt hon icke hör till dem, hvilka man *icke vill* lösa. 1871 års Riksdag afslog de i ämnet då väckta motionerna hufvudsakligen därför, att utrymme för tillämpning i större skala af enkelt fängelsestraff för tillfället ännu saknades; men bristen skulle blifva afhulpen inom ett par år, så hette det då. Tre år hafva sedan dess förflutit; förändringen borde väl derföre nu kunna verkställas. Vinner mitt förslag icke understöd i Kammaren, så kommer jag i så fall att rösta för Utskottets hemställan.

Herr Philipsson: Den ifrågavarande motionen har onekligen sin grund i humanitetens kraf. Vid sådant förhållande är det högst nödigt att fästa sin uppmärksamhet på, huru detta kraf skall kunna tillfredsställas. För min del har jag emellertid icke såsom ledamot af Lag-Utskottet funnit, att detta kunde ske på det sätt motionären ifrågasatt eller att böterna vid bristande tillgång skulle förvandlas till enkelt fängelse. Strafflagen nämner i andra kapitlet såsom allmänna straffarter dödsstraff, straffarbete, fängelse och böter. Det svåraste straffet är dödsstraffet, dernäst straffarbete, sedan fängelse och slutligen böter. Skulle man nu stadga, att en förbrytare skall, derföre att han icke kan betala böter, ovilkorligen undergå fängelse, så skulle man derigenom hafva stadgat, att han skall undergå en straffart af högre grad än den honom ursprungligen ådömda. Icke kan det vara rätt att, då fängelse är ett svårare straff än böter, ovilkorligen föreskrifva att böterna skola aftjenas med fängelse, i synnerhet som detta straff skall undergåas i cell. Lag-Utskottet har af detta skäl icke ansett motionärens förslag tillfredsställa rättsmedvetandet och anspråken på jemlikhet inför lagen, utan har, då böter, så att säga, äro att betrakta såsom en uppoffring af den brottslikes ekonomiska ställning, utgått från den synpunkten att, då brottslingen icke eger penningar, så bör han genom arbete på ett eller annat sätt tvingas att skaffa sig dem, på det lagens kraf må blifva tillfredsstäldt. Utskottet har emellertid icke ifrågasatt, att förvandlingen ovilkorligen skall ske på detta sätt, utan blott uttalat den åsigt, att vatten och bröd-straffet borde utbytas mot *annan* straffpåföljd, “*företrädesvis* arbetsväng inom fängelse eller arbetsinrättning eller *på annat sätt*“ etc. Utskottet har således endast hemställt, att frågan måtte lösas företrädesvis genom böternas förvandling till arbete, men icke framställt något positivt yrkande derom. Då det är mest öfverensstämmande med bötesstraffets natur att tvinga brottslingen att genom arbete anskaffa penningar, så föreställer jag mig, att Kammaren, med godkännande af motivet till motionärens förslag, kan och bör bifalla hvad Lag-Utskottet i denna punkt har föreslagit.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen framställde propositioner på såväl bifall som afslag och fann svaren hafva utfallit

med öfvervägande ja för den senare meningen. Då likväl votering begärdes, blef i anledning deraf, och sedan beslut fattats derom, att bifall till Utskottets hemställan finge uppställas såsom ja-proposition, nu uppsatt, justerad och anslagen en omröstnings-proposition af denna lydelse:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i första punkten af dess utlåtande N:o 24,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, är Utskottets ifrågavarande hemställan afslagen.

Voteringen, i vanlig ordning verkställd, visade vid röstsedlarnes sammanräkning 83 ja mot 81 nej; och hade alltså Utskottets förslag blifvit af Kammaren bifallet.

Rörande *2:dra punkten* anfördes af

Herr Lars Ersson i Wik: Uti den nu föredragna andra punkten af Utskottets föreliggande betänkande säger Utskottet, bland annat: "Enligt den för krigsmakten utfärdade disciplinstadga kan arrest vid vatten och bröd åläggas såsom disciplinstraff. Föreskrifterna härom beröras icke af allmänna lagen eller deruti skeende förändringar. Motionären, som yrkat afskaffande af detta slags disciplinstraff, har icke föreslagit något annat i stället." Jag vill emot detta Utskottets påstående anmärka, att jag dock föreslagit, att Riksdagen skulle till Kongl. Maj:t ingå med en skrifvelse i ämnet. Lag-Utskottet har sjelft icke föreslagit något i denna punkt. När det ansett sig oförhindradt att, rörande första punkten, framlägga ett nytt förslag, som jag i min motion icke afsett, så borde Utskottet ansett sig lika oförhindradt att i denna punkt äfven framkomma med eget förslag. Utskottet erinrar om, att det ankommer på Kongl. Maj:t allena att uti ifrågavarande afseende vidtaga de förändringar, hvilka kunna anses behöfliga. Ja, detta är nog godt och väl, men en påminnelse, att dylika förändringar äro af det största behof påkallade, kunde dock gerna, efter min uppfattning, hafva uti underdånig skrifvelse aflåtits till Kongl. Maj:t.

När jag första gången genomläste Grefve Sparres vid utlåtandet fogade reservation, trodde jag verkligen, att han icke menade allvar med hvad han deri yttrat, ty, att döma efter hvad som för några dagar sedan tilldrog sig här i Kammaren, kan det inträffa, att Grefve Sparre, oakadt han reserverat sig mot ett utlåtande, dock här talar för detsamma, men sedan jag nu hört hvad han i ämnet muntligen anført, antager jag, att han denna gång menat allvar med sin reservation. I hvad han yttrat uti första punkten af densamma är jag ense med honom. Han säger der: "Utskottets utlåtande synes mig lida af en ohjelpig inkonsequens. På samma gång som vatten och bröd-straffet utdömes, såsom i moraliskt och fysiskt afseende nedsättande för andra medborgare, förordas dess bi-

behållande för militärer, hvilkas moraliska och fysiska krafter man i minst lika mån som andras borde tillgodose.“ Om han hade stannat der, skulle jag varit förtjust i hans reservation och i allo instämt uti den. Men senare delen deraf kan jag för ingen del gilla, ty reservanten säger deruti: “Att vid bristande tillgång till böter låta dessa aftjenas genom arbete har i hundra år, såväl inom vårt land som annorstädes, utgjort en from önskan, som icke kunnat realiseras.“ Denna fromma önskan har likväl, så vidt jag vet, realiserats i nästan alla europeiska länder utom Sverige, och jag tror, att vårt land står nära nog ensamt om denna straffart. Då måtte det väl icke vara för mycket begärddt, att omförmälda önskan äfven en gång blefve realiserad hos oss, och det skulle nog gå, om icke så många *sparrar* lade hinder i vägen derför. Jag vill endast tillägga, att jag yrkar afslag å Utskottets betänkande i denna punkt och bifall till den af Herrar Afzelius, N. Petersson, Philipsson, M. Jonsson, Lyth och Silfverstolpe afgifna reservationen, och jag åberopar såsom stöd för detta yrkande hvad jag vid ett föregående tillfälle yttrat, att det icke gerna är möjligt att försöka genomföra den tilltänkta betydliga utsträckningen af den allmänna värneplikten, så länge detta skamliga, vanärande straff står qvar i vår krigslagstiftning.

Herr Nils Petersson: Jag tror, att i fråga om den punkt af betänkandet, som nu till behandling föreligger, finnes lika mycket, om ej mera skäl än vid förra punkten att till Kongl. Maj:t aflåta en skrifvelse. Inom Utskottet har jag äfven förfäktat en mening i sådant syfte, men jag stannade i minoriteten och det är anledningen, hvarför jag mot Utskottets förslag nedlagt min reservation. Skälen för nödvändigheten af en förändring uti ifrågavarande hänseende äro lika mångfaldiga och öfvertygande som de, hvilka anfördes vid behandlingen af 1:sta punkten i betänkandet; men då dessa skäl för Kammarens ledamöter icke torde vara obekanta, vill jag icke genom deras återuppreparande upptaga Kammarens tid, utan inskränker mig till att, i likhet med den föregående talaren, yrka afslag å Utskottets framställning och bifall till den af mig jemte några andra utskottsledamöter dervid fogade reservation.

Grefve Björnstjerna: Då den näst siste talaren, enligt hvad jag tyckte mig förmärka, påstod, att icke något annat land i Europa än Sverige fortfarande behållit vatten och bröd-straffet för militärer, ansåg jag mig böra begära ordet för att upplysa honom om, att han i detta sitt påstående fullkomligt misstagit sig. Jag vill knappt nämna Norge, som står i det samband med Sverige, att det måste rätta sin krigslagstiftning efter vår. Att arrest vid vatten och bröd der finnes är således gifvet, men, Mine Herrar, den är der mycket strängare än här, så att, då detta straff hos oss icke får användas längre än 10 dagar, kan det i Norge utsträckas till tre gånger så lång tid. Jag öfvergår till några andra europeiska nationer och fäster mig dervid endast vid sådana, som hafva sin armé grundad på folkbeväpning; om andra kunde ju invändas, att deras stränga krigslagar framkallas af deras truppers sammansättning. Jag nämner då i första rummet Tyskland, landet med den mest utpräglade folkbeväpningen. Der förekomma följande olika grader af arrest-

straff — jag talar här icke om de straff, som ådömas af krigsdomstolar, utan endast om disciplinstraff eller sådana, som åläggas af befälhafvaren ensam. Den första graden, vanlig ljus arrest, medför dock förlust af aflöningen under arresttiden. Då soldaten i Tyskland endast erhåller mid-dagsmåltiden i natura och för öfrigt skall föda sig på aflöningen, är in-dragandet af denna aflöning för honom ganska kämbart. Andra bestraff-ningsgraden är fängelse vid vatten och bröd ända till tre veckors tid, under det vi i Sverige, såsom jag redan nämnt, icke kunna ålägga sådant fängelse under längre tid än 10 dagar. Den tredje straffgraden är 14 dygns mörk arrest i förening med vatten och bröd-straff. Således, då hos oss endast en af dessa straffarter kan samtidigt åläggas, och detta endast under 10 dygn, använder man dem i Tyskland samtidigt och för en tid af 14 dygn. Deri torde ligga en betydlig skilnad mot hvad vår disciplin-stadga tillåter. Härtill kommer att, då man i prussiska armén funnit, att långa arreststraff ej kunna under krigsrörelser tillämpas, har man i stället för dessa infört följande två straffarter, motsvarande 2:dra och 3:dje gradens arrest. Den ena, att karlen bindes till händer och fötter och ställes mot en mur, der han får stå under två timmar hvarje dag lika många dagar, som hans arrest eljest skulle hafva räckt. Det andra sättet att förvandla arreststraffet är, att den dömdes ena axel belastas med flera gevä; en sadel-mundering eller någon annan tyngd, dock ej öfver 15 kilogram i vikt. Med denna tyngd skall karlen stå i två timmar dagligen under den tid, han eljest skulle hafva suttit i arrest. Dessa äro barbariska straff, som vår krigslag icke ens tänkt sig. Sedan jag nu redogjort för förhållandet i ett land, der arméorganisationen efter nyare tidens fordringar är på fullt allvar genomförd, vill jag, för att ytterligare visa huru litet den värde motionären känner till förhållandena i Europa, öfvergå till ett annat land, till Schweiz, som visserligen också har en folkbeväpning, men af så lös-lig sammansättning, att den såsom härorganisation är af alla utdömd och endast kan fortfara i ett land, hvars neutralitet blifvit af alla dess gran-nar erkänd och som således uteslutande behöfver sin armé till upprätt-hållandet af den inre ordningen. Att ett sådant lands krigslagar icke kunna vara alltför stränga, torde vara gifvet. Slå vi då upp den schweiziska strafflagen för krigsmakten, finna vi dock, att deri för disciplinärfel stad-gas till och med 20 dygns arrest, deraf hälften eller 10 dygn vid vatten och bröd. Således precis samma fängelsetid vid vatten och bröd som här i Sverige. Ett stort land med folkbeväpning finnes likväl, jag med-gifver det, der icke vatten och bröd-straffet användes för armén, och detta är Frankrike. Der har man dock, då inga affliktiva straff finnas i lag stadgade, nödgats att, utom lagen, i fält använda åtskilliga kroppsstraff, såsom hopbindning af lemmar med mera dylikt. I sjelfva krigslagen finnes deremot endast ljus arrest upptagen. Hvad har emellertid blifvit följderna af denna slappa krigslagstiftning? Jag har händelsevis med mig en utmärkt fransk militärjournal, utgifven i Januari månad detta år. Deri säger författaren, en infödd fransman, att följderna af de milda straff, som inom franska armén tillämpas, är den, att karlar, som suttit i arrest en eller annan gång, snart blifva vana dervid och ej vidare bry sig der-om, hvaraf åter härflyter, att disciplinen förfaller och superi samt andra

laster taga öfverhand. Vidare fortsätter författaren: "den som tviflar på detta, behöfver endast vara närvarande vid de franska truppernas marcher genom landet eller deras transporter på jernvägar; han skall då öfvertyga sig, att dessa trupper ännu äro samma band af odisciplinerade marodörer, som de, hvilka under sista kriget skickades mot fienden och hvilka väckte en sådan ovilja hos såväl stads- som landtbefolkningen, att dessa nästan hellre ville hafva att skaffa med preussarne än med egna landsmän". Detta yttras af en fransk officer. Han säger vidare på ett annat ställe. "Låtom oss icke glömma hvad en utmärkt författare öfver sista kriget yttrat, att fransmännen visserligen kunna räkna huru många af deras officerare under detta krig stupat, men icke kunna uppgifva huru många af dessa fallna officerare skjutits af sina egna soldater". Författaren, som ifrigt förordar införandet af den tyska militärstrafflagen, slutar med följande ord: "Våra förfäder hade till valspråk, segra eller dö; vår krigshär, för att kunna segra, måste hafva till valspråk: lyda eller dö". Sådant är förhållandet inom franska armén, alla tänkande officerare der framhålla nödvändigheten af att inom den skärpa disciplinstraffen. För att nu återgå till motionen, förefaller det mig besynnerligt, att, då den svenska krigslagstiftningen redan är en af de mildaste bland alla, man nu vill utstryka ifrågavarande straff, isynnerhet då man icke samtidigt förordar borttagandet af mörk arrest, ett ännu svårare straff. Att det skulle ligga något vanhedrande i vatten och bröd-straffet, då detsamma undergår i en kasern, kan jag för min del icke fatta. Efter min uppfattning är det nödvändigt, i synnerhet om vi få en armé af värnepligtiga, att soldaten icke förnöter en för hans utbildning nödig tid i arrestrummet. Disciplinstraffen måste derföre vara korta men allvarsamma, just sådana som våra nuvarande äro. Må man slutligen ihågkomma, att tillämpning af de högre straffgraderna i disciplinstadgan icke eger rum förrän den skyldige flera gånger begått samma förseelse, med undantag likväl för ett och annat högst allvarsamt brott, såsom t. ex. rymning, hvilket i andra länder kostar utstrykning från regementet och öfverflyttning till disciplin-kompani.

På grund af hvad jag anfört, hyser jag den öfvertygelse, att det slut, hvartill Utskottet i denna fråga kommit, är fullt riktigt, hvarför jag äfven för min del yrkar bifall dertill.

Herr Philipsson: På sätt den förste ärade talaren yttrade, har Herr Grefve Sparre i sin reservation förklarad, att Utskottets utlåtande synes lida af en ohjelpig inkonsequens. Detta är alldeles riktigt, men grunden dertill är, att Utskottets beslut i detta utlåtande varit beroende af votering. I fråga om första punkten segrade den mening, som är uttalad i Utskottets utlåtande; och i fråga återigen om förevarande punkt, rörande borttagande af vatten och bröd-straffet ur krigslagarne, segrade den motsatta meningen. Det ligger således i sakens natur, att, då ärendena måste behandlas på sådant sätt inom Utskottet, då lika många röster kunna finnas å båda sidor, slumpen kommer att åstadkomma sådana motsatta förslag, som detta utlåtande innehåller. Men då nu Kammaren bifallit hvad Utskottet i första punkten föreslagit, så vågar jag hoppas, att Kammaren också, för att icke göra sig skyldig till inkonsequens, skall

bifalla hvad reservanterne vid nu föredragna punkten föreslagit. Och dertill finnas många och goda skäl. Reservanterne hafva icke grundat sin åsigt, att vatten och bröd-straffet bör för krigsmakten upphöra, på den uppfattningen, att detta straff skulle vara så särdeles strängt eller svårt, utan derpå, att, då ett lands lagstiftning utdömt ett visst straff, detsamma icke bör tillämpas på någon viss klass af medborgarne. Hvarken Utskottet eller reservanterne hafva ifrågasatt borttagandet af det utaf föregående talare omnämnda, vida strängare straffet *mörk arrest*, hvarföre man icke heller lärer kunna beskylla reservanterne för att hafva, genom att ifrågasätta vatten och bröd-straffets borttagande, velat åstadkomma slapphet i disciplinen inom armén. Men hvad har man då velat? Jo, att icke unga män under en viss tid af sitt lif skola kunna, på grund af smärre förseelser, stämplas såsom förbrytare, hvilka undergått vatten- och brödstraffet, ty den allmänna opinionen frågar icke efter någon tids förlopp efter grunden, hvarföre ynglingen blifvit dömd till vatten- och brödstraff, utan det är nog att veta, att han en gång suttit på vatten och bröd för att en fläck på hans heder och anseende eller, såsom det på juridiska språket heter, en "macula" hela lifvet igenom skall vidlåda honom. Heter det deremot, att han suttit i mörk arrest, så skall ingen ifrågasätta, att han begått någon förbrytelse af svårare beskaffenhet, enär ett sådant straff icke förekommer i allmänna lagen utan endast för disciplinförseelser, men då deremot vatten och bröd-straffet existerat i många år uti allmänna lagen såsom förvandlingsstraff, så, äfven om detsamma skulle derur försvinna, men fortfarande bibehållas för krigsmakten, skulle likväl en fläck vara fästad vid den medborgares karakter, som deraf drabbades, hvilket just är hvad reservanterne velat förekomma. Må man icke i detta fall framkalla ovilja mot deras förslag genom att åberopa förhållandena i Frankrike! Jag tror nemligen icke, att, äfven om vatten och bröd-straffet varit tillämpadt i franska armén, kriget mot Preussen skulle fått någon annan utgång; lika litet som jag tror, att den omständigheten, att detta straff finnes i preussiska armén, bidragit till Preussens lycka och framgångar. Dertill hafva varit helt andra orsaker, hvidan man icke heller bör åberopa utgången af detta krig såsom något skäl mot reservationen. Vi hafva nyligen upplefvat den erfarenheten, att 450 unga män, som onekligen brutit mot krigslagarne och blifvit i laga ordning dömda till straff derför, såsom af föregående talare yttrades, icke fått aftjena sitt straff, 5 dagars arrest vid vatten och bröd, i regementets häkte utan i länshäktet, hvarigenom straffet blef fängelse vid vatten och bröd.

Hvad för öfrigt upprätthållandet af disciplinen inom armén beträffar, så påyrkades länge prygelstraffets bibehållande, såsom i detta afseende ovilkorligen nödvändigt. Det försvann emellertid utur lagstiftningen, och jag vågar fråga, huruvida all disciplin dermed försvunnit? Vidare vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att i reservationen ifrågasattes införande af ett annat mera ändamålsenligt straff i stället för arrest vid vatten och bröd. Härmed vill jag dock icke hafva sagt, att jag för min del skulle önska, att något af de straff, den nästföregående talaren omnämnt, skulle komma att stadgas för svenska krigsmakten; jag hoppas tvärtom, att så icke sker; men då det visat sig, att andra verksamma straff kunna påännas, så vet jag icke något skäl, hvarföre man icke kan bifalla reservan-

ternes förslag, hvilket hvilar på en uppfattning, hvars riktighet utur humanitetens synpunkt icke af någon torde kunna jäfvas, samt alldeles icke innehåller, att Kongl. Maj:t skulle helt enkelt stryka denna straffart, utan att Riksdagen uti skrifvelse till Kongl. Maj:t i underdånighet måtte anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande, huruvida icke den i disciplinstadgan för krigsmakten den 11 Juni 1868 såsom disciplinstraff stadgade straffart af arrest vid vatten och bröd må kunna utbytas mot ett annat, mera ändamålsenligt bestraffningssätt. Jag tror dessutom icke, att vatten och bröd-straffet är hvarken ändamålsenligt eller afskräckande, ty man har ju ganska ofta hört omtalas personer, hvilka, efter att hafva blifvit dömda till böter, hellre aftjenat böterna med vatten och bröd än erlagt dem, äfven om de dertill haft tillgång. På dessa skäl, och då, såsom jag förut nämnt, vatten och bröd-straffet icke är synnerligen afskräckande, men deremot högst oändamålsenligt ur medborgerlig synpunkt, yrkar jag bifall till ifrågavarande af mig jemte Herrar Afzelius, N. Pettersson, M. Jönsson, Lyth och Silfverstolpe afgifna, vid denna punkt fogade reservation.

Häruti instämde Herrar *Ivar Månsson, Vigardt, Lasse Jönsson och Silfverstolpe.*

Herr Lars Ersson i Wik: Då jag sista gången hade ordet, yttrade jag, att *nästan alla* europeiska länder afskaffat vatten och bröd-straffet för krigsmakten, men skulle Grefve Björnstjerna vilja påstå, att jag sagt *alla* i stället för *nästan alla*, så må det stå der för hans räkning.

Jag blef visserligen en liten smula förskräckt, då han så tvärt begärde ordet och förklarade, att berörda straff ännu existerade i alla europeiska länder; men då han icke, efter att hafva börjat med uppräknande af dem, kom längre än till Preussen och Schweiz, så lugnade jag mig. Jag hoppades, att han skulle vara så artig och uppräknas jemväl andra stater, der förhållandet uti i fråga varande hänseende vore enahanda, men dermed teg han visligen. Det förundrar mig dessutom icke, att de högre militäerne vilja ställa svenska armén på preussisk fot, då man hör, att i Preussens armé fängelse vid vatten och bröd kan ådömas på tre veckor. Jag anser, att mitt anförande var minst lika nära sanningen som den ädle Grefvens.

Herr Danielsson: Då jag i likhet med flere andra ansåg, att detta plenum endast afsåg bordläggning af inkomna ärenden, men nu funnit, att ärenden jemväl föredragas till afgörande, så är jag i saknad af några anteckningar, jag gjort vid denna punkt, och som skulle tillåtit mig att något vidlyftigare yttra mig i frågan. Emellertid finner jag nu, af hvad deri redan blifvit anfördt, att något vidlyftigt ordande icke behöfves; men eftersom jag erhållit ordet, vill äfven jag säga några ord.

Herr Grefve Björnstjerna förklarade, att det funnes flera andra länder, hvilka ännu hade samma disciplinstraff för krigsmakten som vi, hvaribland han nämnde Tyskland. I anledning deraf ber jag få nämna, att förhållandet i Tyskland är, att den, som skall straffas, endast mister sitt gage,

men ändå kan, om han har enskild förmögenhet, lefva godt. Detta är således helt olika mot hos oss. Det är naturligtvis icke min mening att med mitt anförande syfta till förringande af disciplinen inom armén, hvilken, såsom hvar och en vet, är högst nödvändig. Men deremot vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att eu ganska ofördelaktig tanke naturligtvis skall uppstå hos manskapet i följd af det förhållande, att de sjelfve äro för disciplinförseelser underkastade mörk arrest samt vatten och bröd-straff, medan befälet endast i sådana fall kan dömas till enkel arrest i egen bostad. Det kan icke vara tjenligt att på detta sätt tillämpa svårare straffart på manskapet än på befälet; och jag anser det vara högst viktigt, att något göres i frågan, på det att detta missförhållande måtte försvinna, så mycket hellre, som nu ifrågavarande straffart, efter mitt förmenande, är hvarken tidsenlig eller behöflig. På denna äsigt anser jag också den reservation, som afgifvits af Herrar Afzelius, Philipsson m. fl., vara grundad; och då med reservationen, för hvilken ganska stora skäl finnas, äsyftas undanrödjande af en onaturlig straffart, vill jag inskränka mig till att yrka bifall till densamma.

Herr Hjelm: Jag hade icke förmånen att höra Grefve Björnstjernas hela yttrande utan endast slutet deraf, men detta var alldeles nog för att uppkalla mig att med några ord bemöta honom och på samma gång lemna några upplysningar i saken.

Den ädle Grefven uppgaf, att strängare straff, hvartill vatten och bröd-straffet onekligen bör hänföras, icke ådömdes, förrän den brottlige förut varit dömd till mildare straff. Härvid vill jag invända, att de omtalade 450 beväringsynglingarne, hvilka vid majorsförhör dömdes att undergå några dygns fängelse vid vatten och bröd i länshäktet, förut icke varit underkastade bestraffning, åtminstone icke alla, och de hade icke heller begått något svårare brott. De gjorde, efter slutad tjenstgöring på öfningslägret, hvad förr med befälets goda minne inträffat. Man ser således; att detta stränga straff ådömes i första hand, och för mindre förseelser; men jag önskar, mine Herrar, allvarligt och ur djupet af mitt hjerta, att, då våra ynglingar behöfvas för ett älskadt fosterlands försvar, denna fosterländska pligt icke göres för dem alltför betungande eller motbjudande derigenom, att de skola kunnat för disciplinförseelser ådömas straff, som med rätta anses vanärande. Den ädle Grefven yttrade vidare, att han för sin del icke ansåg vatten och bröd-straffet vara mera vanärande än mörk arrest. Jag, mine Herrar, har haft tillfälle att tala med flere af beväringsynglingarne från Vesterbottens län, som, för det de vid hemmarschen från beväringsmötet icke gingo hälften af en periferi i stället för en radie, utan enligt gammal vana gjorde sig skyldige till samma förseelse, som de 450 i Ängermanland, dömdes till 5 och 7 dygns mörk arrest, och de skattade sig lycklige, att de icke blifvit dömda till vatten- och brödstraff, såsom det vid liknande tillfälle skett i Vesternorrlands län. Jag har äfven sammanträffat med åtskilliga af "de 450", i detta senare län och desse i sin ordning yttrade: "om vi hade sluppit med mörk arrest, så hade det varit lyckligt; men nu skola vi sitta i fängelse på vatten och bröd såsom andra missdådare". Desse senare omtalade också åtskilligt rörande sättet, hvarpå man gått tillväga vid denna märkvärdiga rymning.

Jag kan icke återgifva det här; men jag skulle önska, att det åvägabragtes en liten undersökning härom; ty jag för min del anser, att om någon af befälet, låt vara af det allra lägsta, eller blott en korporal, gifver anledning dertill att manskapet begår fel mot krigslagarne eller öfverträder disciplinstadgan, sådant icke bör få passera ostraffadt.

Jag har velat anföra detta för att lemna upplysning om, huru manskapet sjelft resonnerar om de olika straffen, och att de anse vatten- och brödstraffet vanärande men deremot mörk arrest, ehuru svårt, precis icke vanärande. I öfrigt förenar jag mig med de talare, som yrkat bifall till Herr Philipssons m. fl. reservation.

Grefve Björnstjerna: Jag beklagar, att den siste ärade talaren, hvilken sade sig hafva hört endast slutet af mitt anförande, alldeles oriktigt uppfattat hvad han deraf hört. Jag lade särskild vikt dervid, att, ehuru disciplinstraff icke i allmänhet användas annat än då förseelsen förnyats åtskilliga gånger, *undantag* dock skedde vid några särskildt utstakade gröfre förseelser, såsom t. ex. rymning. Nu var det just rymning, hvarom här omtalade fall handla. Hvar och en, äfven om han icke skulle vara soldat, inser väl, att det icke skulle vara lyckligt, om det berodde på soldaten att bestämma, huruvida han skulle gå i en halfcirkel eller på radien. Går beväringssynglingen icke i den af befälet anbefallda riktningen, får han med rätta underkasta sig lämpligt straff därför. Hvad den siste talarens påstående beträffar, att mörk arrest skulle i allmänhet föredragas framför vatten och brödstraffet, har jag för min del icke hört något sådant omtalas. Det må vara en smakfråga. Jag anser dock det förra straffet vara svårare än det senare.

Hvad åter den värde motionären angår, har han mot mig begagnat uttryck, lika olämpliga som ovanliga i en riksförsamling. Jag vill icke upptaga dem till besvarande. Må de stå för hans räkning! Jag tillägger blott, att jag icke är van att säga någonting annat, än det för hvilket jag kan stå. Tydligt är också, att jag icke sagt, att vatten och brödstraffet vore stadgadt för krigsmakten i *alla* länder i Europa, då jag sjelf såsom exempel på ett motsatt förhållande framdrog Frankrike; hvad jag deremot påstod, det var, att detta straff användes i de *flesta* europeiska länder. Jag sade ytterligare, att jag icke ville upptaga Kammararens tid med att uppräknat alla dessa stater, utan inskränkte mig till att nämna några bland dem, hvilka i sin på allmän folkbeväpning grundade här begagnade starka affliktiva straff. Önskar man dock, att jag uppräknar flera, så skall jag gerna göra det en annan gång. Just derföre att jag icke vill "skarfvä" kan jag icke göra det nu, då jag icke har nödiga uppsatser med mig. Dessa skola dock stå till motionärens tjänst; han skall deraf finna, det jag haft fullkomligt rätt i mitt påstående, att det endast är de romanska folken, som ur sina krigslagar borttagit detta straff. Som jag förut nämnt, förbigår jag helt och hållet nämnde talares sätt att diskutera, hvilket, jag upprepar det ännu en gång, icke är värdigt, hvarken honom eller denna församling.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets hemställan, öfvertygad som jag är, att, om vatten och brödstraffet tages bort och endast mörk

arrest återstår, sådant skulle vara lika skadligt som ovälkommet för den straffade själf.

Herr Philipsson yttrade, att jag skulle hafva påstått, att vatten och bröd-straffets borttagande inom franska armén bidragit till fransk-tyska krigets utgång. Detta är icke riktigt. Jag blott omnämnde, hvad franska författare yttrat om disciplinen i deras egen här. Jag vill icke påbördas saker, som jag icke sagt.

Hvad åter Herr Philipssons anmärkning mot prygelstraffets försvarare angår, har denna ingen tillämpning på mig, enär jag alltid varit en bland de af arméns befäl, som ifrigast påyrkat detta straffs borttagande. Redan på den tid jag hade röst på Riddarhuset framhöll jag det förnedrande i detta straff samt det olämpliga i att använda det på soldaten. Samma åsigt hyser jag ännu.

Friherre af Schmidt: Herr Talman, mine Herrar! Jag hade icke ämnat begära ordet i denna fråga, helst sedan jag hört Grefve Björnstjernas upplysande första anförande; men då flere af Kammarens ledamötet, hvilka reserverat sig mot Utskottets förslag, hafva fortfarande påyrkat framgång åt sin reservation, så kan jag icke annat än varna Kammararen för de följder, som skulle uppstå, om lindrigare straff stadgades för svenska armén eller svenska landtförsvaret. Vi skola komma ihåg, mine Herrar, att en armé, der manstukt eller disciplin saknas, sällan eller aldrig går fram med seger, och detta är något, som man bör taga i betraktande, då man yrkar borttagande af alla affliktiva straff. I afseende på denna sak vill jag erinra Herrarne om den romerske fältherren, som lät taga hufvudet af sin egen son, derföre att denne mot fältherrens befallning inlätit sig i strid med fienden och segrat. Han krönte honom först med lagern, men lät sedan döda honom för att visa, att lydnad i en armé är nödvändig. Det är också endast på den grunden, man kan hoppas vinna seger.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag i nu föredragna punkten.

Herr Philipsson: Den uppfattning en föregående talare framställde af det sätt, hvarpå en diskussion bör föras i en parlamentarisk församling, gillar jag helt och hållet; men jag vågar dock vädja till denna Kammarare, om jag någonsin, då jag här yttrat mig, öfverskridit de förbindelser och skyldigheter, hvar och en, som har aktning för det tillståndiga, i sådant fall måste hysa. Jag vädjar också till Herrarne och till det protokoll, som här förts, om jag i dag yttrat mig på det sätt, som Herr Grefve Björnstjerna uppgifvit, eller att jag sagt, det han påstått, att frånvaron af vatten och bröd-straffet i franska armén skulle varit orsaken till franska arméns nederlag. Jag yttrade endast, att, då man talade å ena sidan om bristen på disciplin inom franska armén, och å den andra om den utmärkta disciplin, som rådde inom den preussiska samt dessutom derom, att vatten och bröd-straffet funnes inom den senare men icke inom den franska armén, man deraf skulle kunna draga den slutsatsen, att dessa förhållanden varit orsaken till de nederlag, den franska armén på sista tiden lidit.

Hvad nu sjelfva saken beträffar, så har Grefve Björnstjerna själf ge-

nom att karakterisera vatten och bröd-straffet såsom ett affliktivt straff, talat för reservationen; ty just de åsikter, som i detta hänseende blifvit uttalade af lagstiftaren och föregingo nya strafflagens införande — just dessa åsikter om utdömande af de affliktiva straffen — hafva föranlett mig och mina medreservanter att tillse, huruvida icke äfven detta affliktiva straff skulle kunna utdömas ur krigsagarne. Det beror således icke på tycke och smak, om ett mildare eller svårare straff skall tillämpas; vill man vädja till något, så måste det vara till rättskänslan, och då bör man besinna, att vatten och bröd-straffet kommer att hvila som en fläck på en medborgare under hela hans lif, hvilket icke är fallet med den, som undergått mörk arrest. Reservanterne hafva likväl icke förordat vatten och bröd-straffets upphäfvande utan allt surrogat, utan tvärtom hemställt, att Kongl. Maj:t skulle tillse, huruvida icke något annat mera ändamålsenligt bestraffningssätt än arrest vid vatten och bröd kunde påfinnas; att ett sådant kan påfinnas är ju icke omöjligt, och följaktligen är det ingalunda gifvet, att om vatten och bröd-straffet skulle borttagas, endast mörk arrest skulle stå kvar.

Herr Hjelm: Herr Grefve Björnstjerna påstod, att han räknade rymning till ett af de svåraste fel som en armé, eller del deraf, eller en soldat kan begå. Samma åsigt hyser äfven jag, då fråga är om en armékorps, trupp eller enskild individ, som är stadd i aktiv tjänstgöring. Men sådant var icke förhållandet med de "450 beväringssynglingarne", hvilka deremot hade slutat sina öfningar, lemnat ifrån sig kronans persedlar samt voro stadda på marsch till sina hem. Vidare antydde Herr Grefven, att soldaten icke bör få bestämma den väg, han bör gå; så var åtminstone meningen, om äfven ordalagen voro annorlunda. Det är också riktigt; men då desse samme "450" slutat vapenöfningarne, och då dem förestod en bråd tid i hemmet, då de voro uttröttade samt hade fått sina fötter skadade eller sårade, var det då rätt att låta dem gå en omväg af 10 eller 12 mil, blott för att de skulle komma till det ställe, der de skulle mottagas af länsmannen. Det hade efter mitt förmenande varit mera skäl i att man gifvit dem permission och låtit dem gå till sina hem eller ännu bättre med ångbåt, då sådan farled fanns, och de ville sjelfva betala passagen. Herr Friherre af Schmidts åsigt om vigten deraf, att disciplin finnes inom en armé, delar jag fullkomligt, men jag tror icke, att hvarken kärleken och intresset för den militära tjänstgöringen eller fosterlandskärleken skärpas genom användande af sådana straff, som manskapet anser vanärande, eller genom att låta manskapet gå långa omvägar för att, efter slutad tjänstgöring, komma hem.

Öfverläggningen var slutad. Efter upptagande af derunder gjorda yrkanden och, enligt dem, framtälda propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, och dels på afslag derå, samt bifall i stället till det förslag, som blifvit framlagdt i den af Herr Afzelius m. fl. rörande denna punkt afgifna, vid utlåtagandet fogade reservation, förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för sistnämnda mening. Votering blef emellertid begärd, och skedde alltså, med upptagande af bifall

till Utskottets förslag såsom ja-proposition, uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i andra punkten af dess utlåtande N:o 24

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställen, beslutit, att Riksdagen uti skrivelse till Kongl. Maj:t i underdånighet anhåller, det täcktes Kongl. Maj:t taga i nådigt öfvervägande, huruvida icke den i disciplinstadgan för krigsmakten den 11 Juni 1868 såsom disciplinstraff stadgade straffart af arrest vid vatten och bröd må kunna utbytas emot ett annat, mera ändamålsenligt bestraffningssätt.

Omröstningen företogs och utföll med 62 ja mot 97 nej, hvadan Kammaren fattat beslut enligt nej-propositionen.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

Stats-Utskottets memorial:

N:o 66, i fråga om den i riksstaten uppförda oindelta spanmål; och

N:o 67, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kammarens skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor, rörande anslagen under Riksstatens *nionde* hufvudtitel; samt

Lag-Utskottets utlåtande N:o 27, i anledning af väckta motioner angående dels inrättande af en häradsrepresentation för behandlingen af häradets gemensamma angelägenheter och dels tillsättande af sockenrevisorer för granskning af kronofogdarnes debiterings- och redovisningslängder öfver häradsmedel.

Kammaren beslöt, att dessa nu för första gången bordlagda ärenden, äfvensom Första Kammarens i sammanträdet den 13 dennes till bordläggning anmälda protokollsutdrag, N:o 133, skulle uppföras främst å den lista, som för föredragningen i nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag rörande de i detta sammanträde fattade beslut.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $3\frac{3}{4}$ 4 e. m.

In fidem
H. Husberg.